

BARÁTTUFÓLK FYRIR RÉTTINDUM
HINSEGIN FÓLKS **TYRKLAND**

ÁKÆRÐ FYRIR AÐ FAGNA RÉTTINDUM HINSEGIN FÓLKS

**PITT NAFN
BJARGAR**

INNGANGUR AÐ MANNRÉTTINDUM

ÞITT NAFN BJARGAR LÍFI

Herferð Amnesty International **Þitt nafn bjargar lífi** er haldin árlega á eða í kringum alþjóðlega mannréttindadaginn, hinn 10. desember. Þann dag var Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna samþykkt, árið 1948, fljótlega eftir stofnun Sameinuðu þjóðanna. Herferðin hefur það að markmiði að koma á raunverulegum breytingum í lífi fólks og samfélögum sem hafa þjáðst eða eiga á hættu að verða fyrir mannréttindabrotum. Meðal þeirra fjölmörgu aðgerða sem gripið er til í herferðinni er að koma á framfæri einstaklingsmálum til þeirra sem hafa ákvörðunarvald og geta haft áhrif á breytingar, vekja athygli á málunum með skipulagningu mótmæla og aðgerða og ná alþjóðlegri athygli í gegnum fjölmiðla og á netinu.

Einn stærsti hluti herferðarinnar **Þitt nafn bjargar lífi** felur í sér bréfaskrif milljóna einstaklinga úti um allan heim og þökk sé slíkum aðgerðum dynja bréf á opinberu embættisfólki. Málin í ár snúa m.a. að fólki sem hefur verið fangelsað fyrir það eitt að standa vörð um mannréttindi og nýta tjáningarfrelsi sitt,

hinsegin baráttufólki sem hefur orðið fyrir aðkasti fyrir að vera það sjálft, friðsamlegum mótmælendum sem hafa verið beittir ofbeldi og umhverfisinnnum sem hafa sætt ofsóknum og hótunum. Þolendur mannréttindabrota fá stuðningskveðjur frá þúsundum fólks í fjarlægum heimshornum. Þolendurnir og fjölskyldur þeirra vita að vakin er opinber athygli á málum þeirra og að þeir eru ekki gleymdir.

Árangur sambærilegra herferða fyrri ára hefur verið sláandi. Einstaklingar sem hafa orðið fyrir mannréttindabrotunum segja frá breytingunni sem þessi bréf höfðu í för með sér. Þeir lýsa yfir þakklæti til þeirra sem hafa skrifað og greina frá styrknum sem þeir finna frá öllum þeim sem láta sig mál þeirra varða.

Oft er hægt að sjá verulegar breytingar á framkomu embættisfólks gagnvart þolendum mannréttindabrota í kjölfar herferðarinnar: ákærur eru felldar niður, meðferð mildast og lög eða reglugerðir sem taka á vandamálinu eru kynnt til sögunnar.

Kynntu þér málin í ár á
www.amnesty.is

Hafðu samband fyrir frekari
upplýsingar:
amnesty@amnesty.is

Tístu og taggaðu
@Amnesty á Twitter og
sýndu stuðning með
myllumerkjunum #W4R20
og #ÞITTNAFN

MANNRÉTTINDAFRÆÐSLA

ÁÐUR EN ÞÚ BYRJAR

Hægt er að nota þetta verkefni í fjölbreyttu umhverfi fyrir ýmsa hópa, t.d. í skólastofunni, félagsmiðstöðvum, með fjölskyldunni, í hópi baráttufólks fyrir mannréttindum og á netinu. Leiðbeinendur geta aðlagð efnið eftir þörfum og kringumstæðum hvers hóps. Sem dæmi gæti verið gagnlegt að kanna þekkingu þátttakenda á málefnum, huga að hvað henti best miðað við fjölda þátttakenda svo allir fái tækifæri til að vera virkir þátttakendur og mögulegum hindrunum. Þegar þátttakendur grípa til aðgerða er mikilvægt að ræða hvort það sé öruggt fyrir hvern og einn og þá af hverju eða af hverju ekki.

Verkefnin eru öll ætluð virkri þátttöku þátttakenda sem kanna, ræða, greina og spyrja spurninga um málefni en eru ekki einungis mataðir á upplýsingum. Þessi aðferðafræði er

kennslufræðilega mikilvæg þar sem þátttakendur:

- **Þróa** lykilfærni og -hæfni
- **Fá tækifæri** til að mynda eigin skoðun, bera upp spurningar og öðlast dýpri skilning á málefnum
- **Taka ábyrgð** á sínu námi og móta umræður í tengslum við áhugasvið, hæfni og áhyggjuefni
- **Fá rými** fyrir tilfinningar sínar og að móta sín eigin viðhorf

Nemendur og kennarar í Tævan skipuleggja viðburði í tengslum við **Þitt nafn bjargar lífi** árið 2019.

© Amnesty International Taiwan

GÓÐAR FRÉTTIR ÚR ÞITT NAFN BJARGAR LÍFI 2019 ÞÍN ÞÁTTTAKA SKIPTIR MÁLI

DÓMUR MILDAÐUR Í ÍRAN

Árið 2019 var Yasaman Aryani dæmd í 16 ára fangelsi fyrir að dreifa blómum, án höfuðslæðu, til almennings á alþjóðadegi kvenna hinn 8. mars 2019. Í febrúar 2020 var fangelsisdómurinn stytur talsvert. Það má meðal annars þakka þeim 1,2 milljónum skilaboða, um lausn Yasaman, sem send voru írönskum yfirvöldum alls staðar að úr heiminum. Við höldum áfram baráttunni þangað til Yasaman hefur verið leyst úr haldi.

„Við sameinumst fólki um heim allan til að berjast gegn óréttlætinu.“

Crystal Swain, Grassy Narrows

BÆTT HEILBRIGÐISÞJÓNUSTA FYRIR GRASSY NARROWS- SAMFÉLAGIÐ

Íbúar Grassy Narrows-samfélagsins urðu illa fyrir barðinu á kvikasilfurseitrun eftir að stjórnvöld á 7. áratugnum leyfðu verksmiðju að losa 10 tonn af úrgangi út í ána á svæðinu. Yngri kynslóðir hafa sérstaklega fundið fyrir afleiðingunum og verið í fararbroddi í baráttunni fyrir heilbrigðri framtíð. Eftir áralanga töf ákváðu kanadísk stjórnvöld loks í apríl 2020 að veita 19,5 milljónir dollara til uppbyggingar sérhæfðrar heilsugæslu fyrir þolendur kvikasilfurseitrunar í Grassy Narrows-samfélaginu.

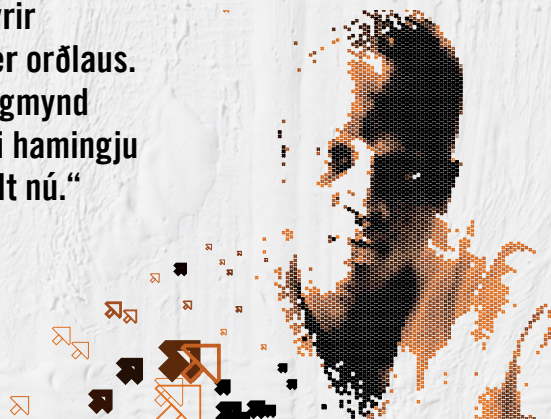

DAUÐADÓMUR YFIR BARNI ÓGILTUR Í SUÐUR-SÚÐAN

Magai Matiop Ngong var aðeins 15 ára þegar hann var dæmdur til dauða, en þökk sé fólki eins og þér var dauðadómurinn ógiltur í júlí 2020. Rúmlega 765 þúsund einstaklingar um heim allan gripu til aðgerða og kölluðu eftir því að lífi Magais yrði þyrmt. Og það tókst!

„Kærar þakkir fyrir stuðninginn. Ég er orðlaus. Þið hafið ekki hugmynd um hversu mikilli hamingju hjarta mitt er fyllt nú.“

Magai Matiop Ngong

INNGANGUR AÐ MANNRÉTTINDUM

UM MANNRÉTTINDI

Mannréttindi eru grundvallarréttindi og réttarvernd sem hvert og eitt okkar á tilkall til. Mannréttindi byggjast á meginreglum um mannlega reisn, jafnrétti og gagnkvæma virðingu óháð aldri, þjóð-
erni, kyni, kynþætti, lífsskoðunum og persónulegri afstöðu.

Sem manneskja átt þú rétt á að komið sé fram við þig á sann-
gjarnan hátt og þér ber einnig að koma fram við aðra af sanngirni. Þú átt einnig rétt á ákvarðanatöku um eigið líf. Þessi grundvallar-
mannréttindi eru algild – þau eru réttur okkar allra, allra sem
heiminn byggja. Þau eru óafsalanleg – enginn getur tekið þau frá
okkur. Þau eru líka óskiptanleg og tengjast innbyrðis – allir þættir
hafa jafnmikið vægi og eru tengdir hver öðrum.

Í kjölfar þeirra grimmdarverka sem framin voru í seinni heims-
styrjöldinni urðu til alþjóðleg lög um mannréttindi, á grundvelli
Mannréttindayfirlýsingar Sameinuðu þjóðanna. Þau hafa myndað
trausta undirstöðu fyrir landsbundin og svæðisbundin lög og er
ætlað að bæta líf fólks um heim allan. Yfirvöldum á hverjum stað
ber að líta á mannréttindi sem gildandi lög. Þau leggja yfirvöldum og
ríkisstarfsfólki þær skyldur á herðar að virða og verja rétt þeirra sem
undir lögsagnarumdæmi þeirra heyra, sem og á öðrum svæðum.

Mannréttindi eru ekki munaður sem fólk fær aðeins að njóta þegar aðstæður leyfa.

Meðlimir Amnesty International í Tógó taka þátt í **Pitt nafn bjargar lífi** árið 2019. Á hvert hvetja þeir fólk um
allt land til þátttöku.

© Amnesty International Togo

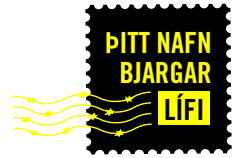
INNGANGUR AÐ MANNRÉTTINDUM

MANNRÉTTINDAYFIRLÝSING SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna var mótuð af Sameinuðu þjóðunum
á fyrstu árum stofnunarinnar, strax í kjölfar seinni heimsstyrjaldarinnar. Frá árinu
1948 hefur hún verið grundvöllur alþjóðareglna um mannréttindi. Öll ríki heims
hafa samþykkt að þau skuli vera bundin af þeim almennu meginreglum sem lýst
er í 30 greinum þessa skjals.

Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna er, eins og nafnið gefur til kynna,
yfirlýsing. Hún er viljayfirlýsing af hálfu allra ríkisstjórna, um heim allan, um
að virða tilteknar reglur og staða er varða meðferð á og framkomu við mann-
eskjur. Mannréttindi eru hluti af alþjóðalögum. Allt frá því að Mannréttindayfir-
lýsing Sameinuðu þjóðanna var samþykkt hafa fjölmörg önnur bindandi lög og
samþykktir verið gerð á grundvelli þeirra meginreglna sem í yfirlýsingunni er
að finna. Það er á grundvelli slíkra laga og samþykktar sem samtök á borð við
Amnesty International krefja yfirvöld um að hætta að beita illri meðferð af þeim
toga sem þolendur í herferðinni **Pitt nafn bjargar lífi** hafa upplifað.

INNGANGUR AÐ MANNRÉTTINDUM

MANNRÉTTINDAYFIRLÝSING SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

BORGARARÉTTINDI OG FRELSI

Réttur til lífs, frelsi frá pyndingum og þrældómi, réttur á að sæta ekki mismunun.

1. grein Allir eru fæddir frjálsir og jafnir
2. grein Bann við mismunun
3. grein Réttur til lífs, frelsis og mannhelgi einstaklinga
4. grein Frelsi frá þrældómi
5. grein Frelsi frá pyndingum

LAGALEGUR RÉTTUR

Réttur til að teljast saklaus uns sekt er sönnuð; réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi, réttur til að njóta frelsis frá geðþóttahandtökum eða farbanni.

6. grein Allir skulu njóta verndar með lögum
7. grein Allir skulu vera jafnir fyrir lögum
8. grein Lagaleg úrræði þegar mannréttindi eru brotin
9. grein Bann við ólögmetu farbanni, fangelsun eða brottvísun
10. grein Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi
11. grein Saklaus uns sekt er sönnuð
14. grein Réttur til að fara til annars lands og leita verndar

FÉLAGSLEG RÉTTINDI

Réttur til menntunar, til að stofna fjölskyldu og annast hana, til tólmstundar, réttur á heilsugæslu.

12. grein Réttur til einkalífs, heimilis og fjölskyldulífs
13. grein Frelsi til að búa og ferðast hindrunarlaust innan landamæra ríkja
16. grein Réttur til að ganga í hjónaband og stofna fjölskyldu
24. grein Réttur til að njóta hvíldar og afþreyingar
26. grein Réttur til menntunar, þar með talinn réttur til gjaldfrjálsrar grunnmenntunar

EFNAHAGSLEG RÉTTINDI

Eignarréttur, réttur til að vinna, til húsnæðis, til lífeyris, til fullnægjandi lífskjara.

15. grein Réttur til ríkisfangs
17. grein Réttur til að eiga eignir
22. grein Réttur á félagslegu öryggi
23. grein Réttur til að vinna fyrir sanngjörnum launum og ganga í stéttarfélag
25. grein Réttur til lífskjara sem tryggja heilsu og velferð

STJÓRNMÁLALEG RÉTTINDI

Réttur til að taka þátt í stjórn lands síns, greiða atkvæði, koma saman með friðsömum hætti, frelsi til tjáningar, lífsskoðunar og trúarskoðunar.

18. grein Réttur til lífsskoðunar (þar með talin trúarskoðun)
19. grein Tjáningarfrelsi og réttur til að miðla upplýsingum
20. grein Frelsi til að ganga í félagasamtök og halda fundi með friðsömum hætti
21. grein Réttur til að taka þátt í stjórn lands síns

MENNINGARLEG RÉTTINDI, RÉTTINDI TIL SAMSTÖÐU

Réttur til þess að taka þátt í menningarlífi samfélagsins.

27. grein Réttur til þess að taka frjálsan þátt í menningarlífi samfélagsins
28. grein Réttur til alþjóðaskipulags þar sem öll ofangreind réttindi eru framkvæmd
29. grein Skylda til að virða réttindi annarra
30. grein Ekki má svipta neinn neinum þessara réttinda!

VERKEFNI

STÖNDUM VÖRÐ UM MANNRÉTTINDI

LYKILHUGTÖK

- Réttindi hinsegin fólks
- Tjáningarfrelsi
- Réttur til að mótmæla
- Frelsi frá mismunun
- Mótmæli
- Löggæsla og lögregluofbeldi
- Baráttufólk fyrir mannréttindum og aðgerðasinnar

UM ÞETTA VERKEFNI

Þátttakendur læra um réttinn til að mótmæla, fyrst með því að nota sitt eigið ímyndunarafl en síðan með því að skoða raunverulegar aðstæður þar sem fólk sætti lögregluofbeldi, varðhaldi og lögsókn vegna þátttöku sinnar í setumótmælum á vegum hinsegin fólks.

LENGD:

60 mínútur

ALDUR: 14+

MARKMIÐ

- Þátttakendur greina mannréttindabrot sem hinsegin fólk í Tyrklandi hefur sætt
- Þátttakendur öðlast samkennd með þeim sem neitað er um að nýta rétt sinn til að mótmæla
- Þátttakendur kynnast herferðinni Þitt nafn bjargar lífi og geta gripið til aðgerða til stuðnings málum herferðarinnar

UNDIRBÚNINGUR

- Eintök af spjöldum um mál tyrkneska METU-baráttufólksins (sjá bls. 15)
- Valfrjálst: eintök af Mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna (sjá bls. 5)
- Eintök af tilvitnunum (sjá bls. 13)
- Eintök af spurningum fyrir hópavinnu (sjá bls. 8)

1 HÁTÍÐAHÖLD

Þátttakendur eru beðnir að skipuleggja mikilvæg hátíðahöld. Þátttakendur velja hverju skal fagna (brúðkaup, afmæli, útskrift, skólahátíð, samfélagshátíð, trúarhátíð eða menningarhátíð). Þátttakendur móta mynd í huganum af hátíðahöldunum. Það getur hjálpað þeim að loka augunum þegar eftirfarandi texti er lesinn:

Þið hafið verið beðin að skipuleggja mikilvæg hátíðahöld. Þegar þið hafið valið viðburð, veltið þá fyrir ykkur að hverju þarf að huga við skipulagningu. Hvar verður hann haldinn? Hverjum er boðið? Verður athöfn eða dagskrá? Hvers vegna er þessi viðburður þér mikilvægur?

Þátttakendur fá nokkrar mínútur til að deila sínum hugmyndum með öðrum (paravinna).

Þátttakendur eru beðnir að loka augunum á ný og ímynda sér eftirfarandi:

Þið fáíð slæmar fréttir. Því miður hafa íslensk yfirvöld ákveðið að öll hátíðahöld séu nú bönnuð á Íslandi.

En nú hefur hæstiréttur úrskurðað að yfirvöld hafi ekki haft neinn lagalegan grundvöll fyrir banninu. Þið ákveðið að halda viðburðinn en þó töluvert óformlegri en þið höfðuð ákveðið í upphafi. Þið tilkynnið gestunum ákvörðunina.

10 MÍNÚTUR

Meðan á undirbúningi stendur á sjálfum degi hátíðahaldanna kemur lögreglan og biður ykkur að taka niður skreytingarnar. Þið hlýðið. En nú fara gestir að streyma á viðburðinn þannig að hópur er að myndast. Lögreglan segir fólkinu að það þurfi að fara en áður en nokkur getur gert neitt beitir lögreglan piparúða, plastskotum og tárágasi gegn fólkinu. Einhverjir slasast en sem betur fer þó enginn alvarlega. Lögreglan handtekur nokkra úr hópunum, þar á meðal ykkur, en sleppir öllum lausum síðar um daginn.

Þátttakendum er gefið augnablik til að gera sér grein fyrir því sem gerst hefur en síðan eru hugsanir og tilfinningar ræddar með öllum hópunum. Ræðið eftirfarandi spurningar:

- Hvernig leið ykkur að ímynda ykkur þessar aðstæður? Haldið þið að eitthvað þessu líkt gæti nokkurn tímann gerst í raunveruleikanum?
- Voru einhver mannréttindi brotin í sögunni ykkar? Ef já, þá hvaða mannréttindi?
- Þekkið þið fólk eða hópa sem hafa ekki rétt á að skipuleggja hátíðahöld hér á Íslandi? En annars staðar í heiminum?

Útskýrt er fyrir þátttakendum að samkvæmt lögum séu yfirvöldum settar mjög þröngar skorður hvað varðar takmarkanir á frelsi til að koma saman með friðsamlegum hætti. Aðeins skal líta á þær sem algjöra undantekningu. Til að útskýra takmarkanir á frelsi til að koma saman með friðsamlegum hætti á tímum kórónuveirufaraldurs er hægt að nýta upplýsingar á blaðsíðu 10.

Ef þetta er í fyrsta sinn sem þátttakendur kynnast mannréttindum væri gagnlegt að dreifa einfaldaðri útgáfu af Mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna og nýta stuttan tíma í umræðu um hana til að skapa sameiginlegan skilning hópsins á mannréttindum og mannréttindayfirlýsingunni.

2 TYRKNESKA METU-BARÁTTUFÓLKID

⌚ 15 MÍNÚTUR

Útskýrt er fyrir þátttakendum að þótt textinn hér að framan sé skáldaður þá byggist hann á raunveruleikanum. Gleðigangan er raunverulegur viðburður sem er mikilvægur fyrir hinsegin samfélög og haldinn árlega víða um heim. Í sumum löndum er gleðigangan hins vegar háð ströngum skilyrðum eða alveg bönnuð.

Hægt er að nýta upplýsingar á blaðsíðum 10-12 til að styðja við kynningu á málefnum hinsegin fólks og gleðigöngunni.

Útskýrt er fyrir þátttakendum að gleðigangan hafi í upphafi verið haldin sem minningarhátíð um Stonewall-mótmælin árið 1969 í New York-borg í Bandaríkjunum þegar hinsegin fólk mótmælti lögregluofbeldi sem það sætti.

Gleðigangan hefur þróast í gegnum tíðina og er hún nú haldin árlega víða um heim sem hátíð samstöðu, ástar, tjáningar og fjölbreytileika. Gleðigangan er hátíð þeirra sem hafa upplifað óréttlæti, mismunun og ofbeldi einfaldlega vegna þess hverja þau elska, hvernig þau klæða sig og hvernig þau skilgreina sig.

Gleðigangan heldur enn í dag áfram að vekja athygli á málefnum sem snerta hinsegin fólk um allan heim. Hins vegar er víða pottur brotinn hvað varðar réttindi hinsegin fólks og það sætir víða mannréttindabrotum: því er bannað að halda viðburði, það beitt ofbeldi, ákært, fangelsað og jafnvel dæmt til dauða fyrir að vera það sjálft.

Fólk sem tekur þátt í gleðigöngum og öðrum tengdum viðburðum er að nýta tjáningar- og fundafrelsi sitt. Víða eru mannréttindi hinsegin fólks ekki virt og það fær ekki þá vernd sem það þarf, þar með talið vernd gegn mismunun og ofbeldi, ekki síst í þeim löndum þar sem gleðigangan er bönnuð. Gleðigangan gefur einnig öðrum tækifæri til að sýna samstöðu með hinsegin samfélaginu.

Þátttakendur fá eintak af spjöldum um mál tyrkneska METU-baráttufólksins (e. Middle East Technical University) og eru beðnir að lesa um málið. Síðan er þátttakendum skipt upp í litla hópá til að ræða eftirfarandi spurningar:

- Hvernig líður ykkur að lesa um það sem kom fyrir Melike, Özgür og METU-baráttufólkið?
- Eru ákærurnar gegn Melike, Özgür og félögum þeirra réttlætanlegar?
- Af hverju haldið þið að gleðigangan sé mikilvæg fyrir hinsegin fólk?
- Er mikilvægt að allir sýni samstöðu með gleðigöngunni?
- Er gleðigangan haldin hátíðleg á Íslandi? Hvernig fer hún fram?

Næst koma allir þátttakendur saman og hóparnir beðnir að deila umræðum sínum með hinum.

3 MEÐ ÞEIRRA EIGIN ORÐUM

🕒 10 MÍNÚTUR

Eintökum af tilvitnunum Melike og Özgür (sjá bls. 13 og 14) er dreift til þátttakenda og þeim gefinn tími til að lesa í gegnum þær og velja eina sem þau tengja sérstaklega vel við.

Þegar allir hafa valið sér tilvitnun eru þeir beðnir að deila henni með félaga og útskýra af hverju þessi tiltekna tilvitnun var valin. Ef hópurinn er lítil er einnig hægt að fá þátttakendur til að deila sínum hugsunum með öllum hópnum.

4 UMRÆÐUR UM MANNRÉTTINDI

🕒 15 MÍNÚTUR

Næst ræðir allur hópurinn um mál METU-baráttufólksins í tengslum við mannréttindi og svarar eftirfarandi spurningum:

- Hvaða réttindum er fólki neitað um við bann á gleðigöngu eða öðrum viðburðum hinsegin samfélagsins?
- Hvers konar mannréttindabrotum og mismunun sætir hinsegin fólk á Íslandi?
- Hvað geta íslensk yfirvöld gert til að tryggja að mannréttindi hinsegin fólks séu virt?
- Er mikilvægt að sýna samstöðu með hópum eins og hinsegin fólki þó svo að þú skilgreinir þig ef til vill ekki sem hluta af hinsegin samfélaginu? Af hverju, af hverju ekki?
- Hvað geta tyrknesk yfirvöld gert til að tryggja að mannréttindi METU-baráttufólksins og annarra hópa hinsegin fólks séu virt og að þessir hópar njóti réttinda sinna til tjáningar og friðsamlegra samkoma?

Það er mikilvægt að upplýsingar um réttindi hinsegin fólks (sjá bls. 10-12) séu kynntar þátttakendum sem og mikilvægi viðburða eins og gleðigöngunnar.

Ef tími gefst til gæti verið gagnlegt að sýna einnar mínútu langt myndband um METU-baráttufólkið sem hægt er að nálgast á Youtube-síðu Íslandsdeildar Amnesty International (AmnestyIceland)

5 GRÍPUM TIL AÐGERÐA!

🕒 10 MÍNÚTUR

Þátttakendur eru beðnir að velja fyrir sér hvað þeir geti gert til að sýna samstöðu með Melike, Özgür og hinu METU-baráttufólkinu.

Að lokum er þeim sagt frá því að Amnesty International biðli nú til fólks um heim allan að grípa til aðgerða til stuðnings Melike og Özgür. Það getur verið gagnlegt að segja frá góðum fréttum fyrri ára og útskýra að Amnesty International hvetji fólk til að skrifa bréf til yfirvalda til að þrýsta á þau um að virða mannréttindi og sýna samstöðu með Melike og Özgür.

Það er tilvalið að sýna stutt myndband um Þitt nafn bjargar lífi sem hægt er að nálgast á Youtube-síðu Íslandsdeildar Amnesty International (AmnestyIceland)

SKRIFAÐU BRÉF OG BJARGAÐU LÍFI

- Þátttakendur eru hvattir til að skrifa dómsmálaráðherra Tyrklands bréf og senda það til:

Mr Abdülhamit Gül
Minister of Justice
Adalet Bakanlığı
06659 Ankara
Turkey
Twitter: @abdulhamitgul
Netfang: info@adalet.gov.tr
Ávarp: Dear Minister of Justice

Þátttakendur geta nýtt tillöguna hér að neðan við bréfaskrifin.

Dear Minister of Justice.
Biology students Melike Balkan and Özgür Gür are among a group of 19 people facing up to three years in prison for exercising their right to peaceful assembly.

On 10 May 2019, a Pride sit-in at Middle East Technical University was violently broken up by police. Melike, Özgür and 21 others were detained; they and 17 among the detained are now on trial.

As Minister of Justice, you know that participating in a peaceful gathering is not a crime. I call on you to monitor the case to ensure they are acquitted of all charges.

Yours sincerely,

Einnig er hægt að fara í gegnum neðangreindar leiðbeiningar ef þátttakendur vilja skrifa bréf á persónulegri nótum.

Segðu ráðherranum eitthvað sem gerir bréfið persónulegt:

- Segðu aðeins frá sjálfri/um/u þér
- Segðu honum hvað þér bregður mest við að heyra varðandi málið
- Minntu ráðherrann á að málsókn gegn METU-baráttufólkinu fyrir meinta þátttöku þess í gleðigöngunni hinn 10. maí 2019 á að ljúka með sýknu þar sem engan skal dæma fyrir það eitt að nýta tjáningarfrelsi sitt og frelsi til að koma saman á friðsamlegan máta
- Krefstu þess að stjórnvöld í Tyrklandi tryggi skjóta, sjálfstæða og hlutlausa rannsókn á því lögregluofbeldi sem átti sér stað á háskólalóðinni hinn 10. maí 2019 og að gerendur verði dregnir til ábyrgðar

SÝNUM SAMSTÖÐU OG STYÐJUM MELIKE OG ÖZGÜR

Þátttakendur eru hvattir til að sýna samstöðu með Melike og Özgür.

Hægt er að fylgja **METU-baráttufólkinu** á Twitter og Instagram [@odtulgbti](https://www.instagram.com/odtulgbti).

Þátttakendur geta tekið mynd af regnbogafána eða teiknað eigin gleðifána og deilt á sínum samfélagsmiðlum, merkt [@odtulgbti](https://www.instagram.com/odtulgbti), og látið stuðningskveðju fylgja með. Tilvalið er að deila þeim tilfinningum sem tilvitnanir Meleke og Özgür vöktu.

Ef ekki reynist nægur tími fyrir þátttakendur að sinna öllu verkefninu í kennslustundinni væri hægt að skipuleggja hluta verkefnis sem heimavinnu eða skipta því á milli þátttakenda.

Sem eftirfylgni er hægt að hafa samband við hinsegin samtök og fá þau í heimsókn til að deila reynslunni af þátttöku í gleðigöngu og hugmyndum um hvernig hægt er að styðja baráttuna.

Þátttakendur í gleðigöngu METU-tækniháskólans í Ankara, Tyrklandi í maí 2018.

© Amnesty International Turkey

BAKGRUNNSUPPLÝSINGAR

TJÁNINGARFRELSI

Samkvæmt Mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna á hver einstaklingur rétt á að tjá hug sinn, sannfæringu og skoðanir án afskipta og sækja sér, taka við og miðla upplýsingum og hugmyndum í gegnum hvers konar miðla. **Tjáningarfrelsið** tryggir rétt einstaklings til eigin skoðana og tjáningar á þeim án afskipta yfirvalda. Þar með talið réttinn til að tjá skoðanir sínar með þátttöku í almennum mótmælum eða í gegnum hvers konar skrif, miðla eða list. Réttur þinn til tjáningarfrelsis verndar einnig rétt þinn til að leita og fá upplýsingar frá öðru fólki.

Fundafrelsi er réttur einstaklinga til að koma saman á almannafæri í því markmiði að koma ákveðnum sameiginlegum skilaboðum á framfæri, eins og til dæmis á fundum, fjöldasamkomum, í verkfallsaðgerðum, skráðgöngum og setumótmælum. Frelsi til að koma saman með friðsamlegum hætti þýðir að hver sem er getur komið saman með öðrum friðsamlega án ótta við handtöku eða ofsóknir lögreglu. Í raun hafa yfirvöld þá skyldu að tryggja að hægt sé að halda samkomur á almannafæri og lögreglan gæti þurft að grípa til ákveðinna ráðstafana til að tryggja öryggi þátttakenda og annars almennings.

Tjáningarfrelsi og fundafrelsi er staðfest í alþjóðlegum mannréttindalögum, þar á meðal í Mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna og alþjóðasamningi um borgaraleg og stjórnmálaleg réttindi sem og í lagakerfum ýmissa landa um allan heim.

FUNDAFRELSI Á TÍMUM KÓRÓNUVEIRUNNAR

Þó svo að einstaklingar hafi rétt til að koma saman með friðsamlegum hætti er sá réttur ekki ótakmarkaður því stundum ber yfirvöldum skylda til að verja rétt annarra einstaklinga eða ákveðna hagsmuni sem krefjast þess að sumar samkomur séu bannaðar. Samkvæmt lögum eru yfirvöldum settar mjög þröngar skorður og á einungis að grípa til slíks banns í algjörum undantekningartilvikum.

Heilsa almennings er dæmi um slíka undantekningu. Hins vegar þarf að virða meðalhöfsregluna og nauðsynjarregluna í hvívetna. Það má aldrei notast við allsherjarbann á samkomum. Samkomur þarf að meta hverju sinni og aðeins skal grípa til takmarkana með tilliti til meðalhófs og nauðsynjar svo að lögmætis sé ætíð gætt.

Viðbrögð við kórónuveirufaraldrinum:

- Takmarkanir verður fyrst og fremst að miða út frá lýðheilsu
- Takmarkanir á samkomum verða að tryggja ávinning í lýðheilsu

Gleðigangan í fullum gangi hjá nemum á skólalóð METU-tækniháskólans í Ankara, Tyrklandi í maí 2018.

© ODTU LGBTI+

- Nauðsynlegt er að hafa tímaramma sem er endurskoðaður reglulega með tilliti til meðalhófsreglunnar og nauðsynjarreglunnar
- Nota verður vægari úrræði sem ná sama árangri ef þau eru í boði
- Algjört samkomubann á að vera síðasta úrræðið

Öll önnur úrræði verður að skoða eins vel og hægt er, til dæmis takmarkanir á fjölda þátttakenda, aðgerðir til að tryggja hæfilega fjarlægð á milli þátttakenda, grímuskyldu, upplýsingagjöf til almennings og skipulag umferðar til að forðast mikla hópamyndun einstaklinga og samningaviðræður við skipuleggjendur um stað og stund viðburðar til að takmarka hættu á of mikilli nálægð einstaklinga hvers við annan.

Og jafnvel þegar þessar ráðstafanir eru gerðar ber yfirvöldum skylda til að velja þær aðgerðir sem eru minnst takmarkandi til að tryggja að viðburðurinn geti farið fram og náð sínu markmiði.

RÉTTINDI HINSEGIN FÓLKIS

Allt of víða býr hinsegin fólk (lesbíur, hommar, tvíkynhneigðir, trans fólk, intersex einstaklingar) við daglega mismunun. Þessi mismunun getur snúið að kynhneigð (hverjum þú laðast að), kynvitund (hvernig þú skilgreinir þig burt séð frá lífræðilegu kyni), kyn tjáningu (hvernig þú tjáir kyn þitt í fatavali, með hárgreiðslu og snyrtivörum) eða kyneinkennum (t.d. kynfærum, kynlitningum, æxlunarfærum eða hormónum).

Mismununin sem hinsegin fólk stendur frammi fyrir er ýmiss konar. Það getur verið uppnefnt, lagt í einelti og neitað um vinnu eða heilbrigðisþjónustu. Mismununin getur verið stórfelld og meiðandi og jafnvel lífshættuleg.

Allt of oft er hinsegin fólk ofsótt á götum úti, beitt ofbeldi og stundum myrt, einungis fyrir að vera það sjálft. Að minnsta kosti 331 trans einstaklingur var myrtur í hrinu ofbeldis frá október 2018 til september 2019 víðs vegar um heiminn. Margir intersex einstaklingar eru neyddir til að gangast undir hættulegar, inngripsmiklar og algjörlega óþarfar skurðaðgerðir sem geta valdið líkamlegum og andlegum skaða fyrir lífstíð.

Stundum kynda stjórnvöld undir mannréttindabrotum gegn hinsegin fólki í stað þess að vernda það eins og þeim ber skylda til. Herferð á vegum yfirvalda í Téténíu varð til þess að samkynhneigðir karlmenn urðu að skotmarki. Sumum var rænt, þeir pyndaðir og jafnvel myrtir. Í Bangladess hefur baráttufólk fyrir hinsegin réttindum verið barið til dauða af hópum vopnuðum sveðjum án afskipta lögreglu eða yfirvalda og þannig algjöru refsileysi. Víða í Afríku sunnan Sahara lifir hinsegin fólk í miklum ótta við að upp um það komist og það sæti þá árásum eða verði jafnvel myrt.

Kynlíf samkynhneigðra (með upplýstu samþykki) er glæpur samkvæmt lögum í 70 löndum og í sex löndum liggur dauðarefsing við því, þar á meðal í Íran, Sádi-Arabíu, Súdan og Jemen. Og jafnvel þar sem þessum ströngu lögum er ekki framfylgt hefur tilvist þeirra mikil áhrif á garð hinsegin fólks, sem óttast ofsóknir, kúgun og ofbeldi.

Baráttufólk fyrir réttindum hinsegin fólks hefur unnið bug á gríðarlegum hindrunum og lífshættulegum aðstæðum í baráttunni gegn því ofbeldi og mannréttindabrotum sem hinsegin fólk sætir. Baráttufólkið hefur knúið fram

Özgür Gür og Melike Balkan.

© AKIN CELIKTAS

lagabreytingar sem tryggja frelsi frá mismunun. Hinsegin samfélög víða um heim eru að taka höndum saman og stuðla að auknu stolti.

Samtakamáttur baráttufólks og baráttusamtaka víðsvegar um heiminn hefur heldur betur gefið af sér. Í dag eru hatursglæpir gegn hinsegin fólki refsiverðir í 43 löndum og síðan í desember 2019 hafa 27 lönd gert hjónaband samkynhneigðra löglegt.

GLEÐIGANGAN

Gleðigangan er ekki einungis litskrúðug ganga heldur hátíð þar sem fjölbreytileikanum er fagnað á ýmsa vegu, t.d. með kvikmyndasýningum og málfundum. Þetta er hátíð hinsegin fólks og baráttufólks ásamt fjölskyldum þess, vinum og stuðningsfólki.

Viðburðir eru haldnir allan ársins hring eftir því hvar í heiminum fólk er statt. Í Ameríku og Evrópu fara hátíðahöldin yfirleitt fram að sumri til en í febrúar og mars í Suður-Afríku. Hver sem viðburðurinn er má með sannni segja að hinsegin fólk sýni hversu stolt það er af að vera hluti af hinsegin samfélaginu.

Gleðigangan er bönnuð í nokkrum löndum í heiminum, t.d. í Rússlandi, Sáði-Arabíu, Úganda og nú nýlega í Tyrklandi. Gleðigangan fagnar hinsegin hreyfingunni og öllum hennar fjölbreytileika og er enn ein áminningin um virðingu við hinsegin fólk og vernd hinsegin réttinda.

AF HVERJU ERU RÉTTINDI HINSEGIN FÓLKS MIKILVÆG?

Allir eiga rétt á því að geta verið stoltir af því hverjir þeir eru og hverja þeir elska. Við höfum öll rétt á að tjá okkur frjálst. Grein 19 í Mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna (sem var fyrsta skjalið þar sem réttindi okkar allra voru sett fram) verndar rétt allra til að nýta tjáningarfrelsið.

Endalok fordóma gegn hinsegin fólki bjarga lífi margra. Mismunun gagnvart hinsegin fólki eða þeim sem taldir eru vera hinsegin eykur líkurnar á að þau verði fyrir líkamlegum eða andlegum skaða. Allir hafa rétt til lífs, frelsis og öryggis.

Með auknum skilningi og stuðningi við hinsegin fólk getum við lært að brjótast út úr ramma kynbundinna staðalmynda. Þessar staðalmyndir skaða allt samfélagið, skilgreina og takmarka hvernig fólk lifir lífinu. Afnáam staðalmynda veitir öllum frelsi til að nýta möguleika sína til fulls án félagslegrar mismununar og takmarkana.

Hinsegin fólk, þá sérstaklega trans fólk og kynsegin einstaklingar, er oft í hættu vegna útskúfunar í samfélaginu. Barátta fyrir löggjöf sem nær til allra burtséð frá kynhneigð og kynvitund veitir fólki aðgang að réttindum er varða heilbrigði, húsnæði og atvinnu.

Nemar við METU-tækniháskólann fagna í gleðigöngu á skólalóð háskólans í Ankara, Tyrklandi í maí 2018.

© ODTU LGBTI+

MEÐ ÞEIRRA EIGIN ORÐUM

VIÐTAL AMNESTY INTERNATIONAL VIÐ MELIKE BALKAN OG ÖZGÜR GÜR, JÚNÍ 2020

Melike um mikilvægi hinsegin samtaka METU-tækniháskólans og hvernig samtökin leggja sig fram við að hjálpa öðrum:

„Þegar ég byrjaði í METU-tækniháskólanum var ég 18 ára gamalt og fjölskyldan mín var íhaldssöm. Ég þekkti ekkert hinsegin fólk og því var ég hrætt. Ég var hrætt við að vera ég sjálf. En svo gekk ég í hinsegin félag háskólans og allt fór að breytast af því ég fann að ég tilheyrði hópnum og gat tjáð mig frjáltslega.“

„Sem kynsegin manneskja átti ég erfitt með að opna mig og tala við aðra en nú finn ég hvernig ég tilheyrir hópi og get verið ég sjálf. Það er mér gríðarlega mikilvægt og ég reyni að hjálpa öðrum sem koma í háskólann á svipaðan hátt.“

Melike um mikilvægi gleðigöngunnar:

„Daglegt líf í Tyrklandi veitir fólki ekki frelsi til að vera það sjálf, stundum eru lögin andsnúin þér og stundum eru fólk og ýmis samtök andsnúin þér. En gleðigangan gefur þér tækifæri til að hitta aðra og vera þú sjálf að öllu leyti. Sú tilfinning er mikilvæg og hún hefur lækningamátt. Það er þess vegna sem við komum saman í gleðigöngunni.“

„Við lærum hvert af öðru og við fáum styrk hvert frá öðru. Alveg eins og fólk í BLM-hreyfingunni (e. Black Lives Matter) og öðrum hreyfingum víða um heim þarf hinsegin fólk að koma saman og láta í sér heyra. Gleðigangan er fallegur fögnuður þess.“

Melike um hvernig fólk getur stutt við bakið á hinsegin samtökum:

„Hafðu samband við hinsegin samtök í þínu samfélagi og spurðu á hverju þau þurfi að halda. Baráttufólk fyrir hinsegin réttindum þarf að finna að hlustað sé á það en það þarf líka á þínu framlagi að halda. Og við þurfum á þínum kröftum að halda.“

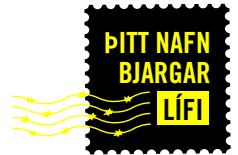
„Þú getur tekið þátt í gleðigöngunni með okkur og tekið þátt í starfinu okkar, ekki bara þegar við gleðjumst eða í löndum þar sem mannréttindi hinsegin fólks eru virt heldur sérstaklega í löndum líkt og Tyrklandi. Við þurfum á þínum stuðningi að halda um heim allan til að sigrast á fordómum gegn hinsegin fólki. Við þurfum á því að halda að fólk komi saman og hlusti á okkar baráttumál.“

Melike Balkan og Özgür Gür.

© Private

Özgür um hvað hvetur þau áfram í baráttunni:

„Þegar ég var yngri gerði ég mér grein fyrir kynvitund minni og kynhneigð en ég var leitandi og hrætt við að vera ég sjálf. Ég hélt alltaf að allt myndi breytast þegar ég byrjaði í háskóla og allt hefur breyst. Þegar ég byrjaði í háskóla kynntist ég hinsegin samtökunum og fólki sem var eins og ég. Ég fékk tækifæri til að deila reynslu minni og heyra um reynslu annarra. Ég hugsaði að nú myndi ég ekki vera eitt.“

„Þegar ég tók þátt í minni fyrstu gleðigöngu, sem var fimmta METU-háskólagangan, fann ég fyrir frábærri tilfinningu. Ég heyrði fólk syngja, sá fólk vera eins og það vildi og vissi að ég gat verið það sem ég vildi. Þetta er mín hvatning fyrir áframhaldandi baráttu.“

Özgür um mikilvægi gleðigöngunnar:

„Gleðigangan hefur stórkostlegt gildi. Þú sérð það ef þú skoðar sögu gleðigöngunnar og Stonewall-mótmælanna, gleðigöngunnar í Ístanbúl og allra annarra gleðiganga. Þetta er barátta gegn ofbeldi og hatursglæpum um allan heim. Gleðigangan er hátíð þar sem þú getur tjáð þig frjálsglega um þína reynslu, þú getur verið þú sjálf. Það er þess vegna sem gleðigangan er svo mikilvæg.“

Özgür um hvernig fólk getur stutt við bakið á hinsegin samtökum:

„Við þurfum fyrst að skilja að barátta fyrir hinsegin réttindum er ekki einungis barátta hinsegin fólks. Þetta er jafnréttisbarátta. Þannig þurfum við öll að styðja þessa baráttu til að við náum fram jafnrétti. Hinsegin fólk býr ekki úti í geimi, við búum í hverfinu ykkar, við göngum í sömu skóla og sækjum sömu sjúkrahús. Fólk þarf að gera sér grein fyrir því að hinsegin fólk er alls staðar. Þess vegna þarf fólk að vera meðvitað um hvernig það talar og hvernig það kemur fram við hinsegin fólk og ekki mismuna því. Það mikilvægasta er að fólk umgangist hinsegin fólk svo það finni ekki til einmanaleika.“

MELIKE BALKAN OG ÖZGÜR GÜR

Allt frá því að Melike Balkan og Özgür Gür hófu nám í líffræði við háskóla í Tyrklandi hafa þau helgað sig baráttunni fyrir réttindum hinsegin fólks.

Þau voru áberandi í starfi hinsegin samtaka í METU-tækniháskólanum í Ankara og skipulögðu fjölda kröfuganga, funda og annarra viðburða í mörg ár. Melike og Özgür hafa sett sig í samband við fjölda háskólanema þrátt fyrir aukna andúð í garð hinsegin fólks og takmarkanir á tjáningarfrelsinu í Tyrklandi.

Allt frá stofnun hinsegin samtakanna hefur verið skipulögð gleðiganga á háskólalóðinni til stuðnings hinsegin fólki. Í gegnum árin hefur gleðigangan vaxið bæði að stærð og sýnileika. Árið 2019 tóku háskólayfirvöld þá ákvörðun að gleðigangan, sem átti að fara fram í maí það ár, mætti ekki fara fram á háskólalóðinni.

Meðlimir í hinsegin samtökunum voru hvergi bangnir og skipulögðu setumótmæli. Háskólayfirvöld brugðust við með því að kalla á lögreglu sem beitti óhóflegu valdi, m.a. táragsi, gegn friðsömum mótmælendunum. Lögreglan handtók að minnsta kosti 23 nema, þeirra á meðal Melike og Özgür, og einn kennara. Nokkrir nemar sem handteknir voru höfðu ekki einu sinni tekið þátt í mótmælaaðgerðinni. Nú er réttað yfir 18 nemum og einum kennara þrátt fyrir að hópurinn hafi aðeins nýtt rétt sinn til friðsamlegra mótmæla.

Ef öll verða fundin sek eiga þau yfir höfði sér allt að þriggja ára fangelsi.

„Nú finn ég að ég tilheyri, og ég get verið ég sjálf.“
Melike Balkan

UM AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International er alþjóðleg hreyfing yfir sjö milljón einstaklinga sem telja að allt óréttlæti komi þeim við. Við berjumst fyrir heimi þar sem allar manneskjur fá að njóta mannréttinda sinna.

Við rannsökum atburði og segjum frá því sem gerist, hvar og hvenær sem mannréttindabrot eiga sér stað. Við beitum yfirvöld, áhrifamikla aðila og fyrirtæki þrýstingi og reynum að tryggja að þessir aðilar standi við gefin fyrirheit og virði alþjóðalög. Með því að miðla áhrifamiklum reynslusögum fólksins sem við vinnum með virkjum við milljónir stuðningsfólks okkar um heim allan til að berjast fyrir breytingum og koma aðgerðasinnnum í framhúðunni til hjálpar. Við styðjum fólk til að leita réttar síns með fræðslu og þjálfun.

Með starfi okkar verndum við fólk og valdeðum það til að berjast fyrir ýmsum málefnum, þar á meðal afnámi dauðarefsingar, fyrir kyn- og frjósémisréttindum, gegn mismunum og réttindum flóttafólks og farandfólks. Við berjumst fyrir því að aðilar sem beita pyndingum verði dregnir fyrir dóm. Við beitum okkur fyrir því að fá lögum sem stuðla að kúgun breytt og við berjumst fyrir frelsi fólks sem hefur verið fangelsað fyrir það eitt að tjá skoðun sína. Við tökum málstað allra sem búa við skert frelsi eða mannvirðingu óháð uppruna.

AMNESTY INTERNATIONAL ÍSLANDSDEILD AMNESTY INTERNATIONAL

www.amnesty.is

Þinghótsstræti 27
101 Reykjavík
Ísland

Netfang: amnesty@amnesty.is
Sími: 511 7900

Október 2020
Index: POL32/2888/2020 Íslenska

Allar myndir eru eign ©Amnesty International nema annað sé tekið fram.
Forsíða: ©Akin Celiktas/Amnesty International
Handritagerð: ©David Hunter

AMNESTY
INTERNATIONAL

